

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра країнознавства та туризму

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МІЖНАРОДНІ СИСТЕМИ І ГЛОБАЛЬНИЙ РОЗВИТОК

для студентів

галузь знань	С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»
спеціальність	С6 «Географія та регіональні студії»
освітній рівень	Магістр
освітня програма	Африканістика
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025/2026
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання	українська
Форма заочного контролю	залік

Викладачі: **Мішин Олександр Васильович**, кандидат політичних наук, доцент кафедри країнознавства та туризму

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

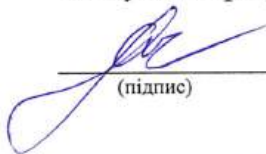
КИЇВ – 2025

Розробники:

Мішин Олександр Васильович, кандидат політичних наук, доцент кафедри
країнознавства та туризму

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри країнознавства та туризму

(підпис)

Ольга ЛЮБИЦЕВА

(прізвище та ініціали)

Протокол № 19 від « 27 » 06 20 25 р.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол від « 27 » 08 20 25 року № 7

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Наталія КОРОГОДА

(прізвище та ініціали)

« 27 » 08 20 25 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни: сформувати у студентів розуміння та здатність до застосування сучасних теорій міжнародних відносин та концептуальних засад аналізу проблем глобального розвитку задля розв'язання різнопрофільних задач дослідницького та інноваційного характеру, фахової оцінки та експертизи в контексті особливостей, стратегічних перспектив, ризиків та загроз у розвитку Африки її регіонів/держав та на локальному рівні.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

- 1) Навички роботи з літературними та статистичними джерелами
- 2) Розуміння й вміння застосовувати загальнонаукові та релевантні спеціальні методи досліджень.

3. Анотація навчальної дисципліни: Навчальна дисципліна “Міжнародні системи і глобальний розвиток” є складовою освітньо-наукової програми “Африканістика” підготовки фахівців за освітнім рівнем “Магістр” галузь знань С “Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини”, спеціальності С6 “Географія та регіональні студії”, є обов’язковою і викладається студентам у I семестрі в обсязі 4 кредити ECTS. Дана навчальна дисципліна присвячена вивченню сучасних теорій та концептуальних засад аналізу міжнародних відносин та глобальних проблем з фокусом на особливості, стратегічні перспективи, ризиків та загроз у розвитку Африки її регіонів та держав. Окремим складовими дисципліни є вивчення теорій міжнародних відносин, історичних типів міжнародних систем, впливу неолоніалізму на політичний розвиток Африки, місця й ролі Африки в сучасній системі міжнародних відносин й глобальних проблем та викликів.

4. Завдання (навчальні цілі) вивчення дисципліни: Навчальна дисципліна націлена на формування у майбутніх фахівців здатності мислити категоріями системності в міжнародних відносинах і надбання фахових компетентностей, необхідних для аналізу ролі держав Африки в сучасній системі міжнародних відносин та в контексті глобальних проблем і викликів, зокрема сформулювати/поглибити:

- ✓ Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК01);
- ✓ Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми (ЗК02);
- ✓ Здатність проводити дослідження на відповідному рівні (ЗК06);
- ✓ Здатність працювати в міжнародному контексті (ЗК07);
- ✓ Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК08);
- ✓ Здатність до використання географічних та дотичних до них теорій та концепцій взаємодії людини та довкілля, просторової (територіальної) організації суспільства, сталого регіонального та міського розвитку, збалансованого природокористування, ландшафтного різноманіття, просторового планування, врахування соціально-економічних та природних закономірностей формування та розвитку регіонів для дослідження та інтерпретації просторових процесів і явищ (СК01);
- ✓ Здатність до комплексного просторового мислення, дослідження просторових (територіальних) відношень та взаємодії на глобальному, регіональному та локальному рівнях (СК03);
- ✓ Здатність ідентифікувати, аналізувати та пояснювати просторові взаємозв'язки, тенденції розвитку просторових процесів і явищ, просторові трансформації (СК06).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1.	Сутність і основні характеристики міжнародних систем як об'єкту наукових досліджень	Лекція, семінарське заняття	Бліц-опитування, залік	4%
1.2.	Сутність сучасних теорій міжнародних відносин	Лекція, семінарське заняття		4%
1.3.	Сутність поглядів сучасних західних та африканських дослідників на роль Африки в міжнародній системі	Лекція, семінарське заняття		4%
1.4.	Історичні типи міжнародних систем	Лекція, семінарське заняття		4%
1.5.	Наслідки доби колоніалізму для сучасної Африки	Лекція, семінарське заняття		4%
1.6.	Сутність концепцій та проявів неокolonіалізму в міжнародних відносинах й сучасному розвитку держав Африки	Лекція, семінарське заняття		4%
1.7.	Джерела конфліктності та сучасні риси безпекової динаміки в державах Африки	Лекція, семінарське заняття		4%
1.8.	Сутність та прояви соціально-економічних викликів в розвитку держав Африки	Лекція, семінарське заняття		4%
2.1.	Здійснювати пошук та оброблення, критичний аналіз релевантної інформації.	Самостійна робота, дискусія	Письмові анотації - огляди, дискусія	6%
2.2.	Застосовувати сучасні теорії міжнародних відносин до виявлення, постановки й вирішення науково-прикладних проблем	Семінарське заняття, самостійна робота, дискусія	Аналітична довідка, виступ, дискусія	6%
2.3.	Застосовувати ключові ознаки світової колоніальної системи до обґрунтування наслідків колоніалізму в Африці	Семінарське заняття, самостійна робота, дискусія	Аналітична довідка, виступ, дискусія	6%
2.4.	Застосовувати сучасні концепції й емпірико-аналітичну	Семінарське заняття,	Аналітична довідка,	6%

	аргументацію до аналізу проявів неоколоніалізму в сучасних міжнародних відносинах	<i>самостійна робота, дискусія</i>	<i>виступ, дискусія</i>	
2.5.	Застосовувати прийоми та способи системного підходу, критичного мислення до аналізу проблем безпекової динаміки в державах Африки	<i>Семінарське заняття, самостійна робота, дискусія</i>	<i>Аналітична довідка, виступ, дискусія</i>	6%
2.6.	Застосовувати прийоми та способи критичного аналізу до виявлення сучасних політичних проблем розвитку держав Африки	<i>Семінарське заняття, самостійна робота, дискусія</i>	<i>Аналітична довідка, виступ, дискусія</i>	6%
2.7.	Застосовувати прийоми та способи критичного аналізу до виявлення соціально-економічних викликів розвитку держав Африки	<i>Семінарське заняття, самостійна робота, дискусія</i>	<i>Аналітична довідка, виступ, дискусія</i>	6%
2.8.	Застосовувати системну теорію до характеристики міжнародних відносин держав Африки	<i>Семінарське заняття, самостійна робота, дискусія</i>	<i>Аналітична довідка, захист індивідуального дослідного завдання, залік</i>	6%
3.	Комунікація: вдосконалення практичних навичок усної та письмової презентації результатів, аргументації та рецензування результатів ґрунтування висновків самостійної роботи та індивідуального дослідного завдання.	<i>Доповідь на семінарі, участь у дискусії</i>	<i>Аналітична довідка, виступ, дискусія, захист індивідуального дослідного завдання, залік</i>	10%
4.	Автономність та відповідальність: здатність до організації власного навчання й виконання завдань до самостійної роботи, у т.ч. індивідуального дослідного завдання, змістовно й вчасно; відповідального формулювання аргументації, обґрунтування й обстоювання власної точки зору на основі релевантного та критичного застосування наукових засад й принципів дослідної діяльності з дотриманням академічної доброчесності.	<i>Доповідь на семінарі, участь у дискусії</i>	<i>Релевантність та валідність письмових та усних презентацій, аргументації в процесі дискусій, індивідуального дослідного завдання, залік</i>	10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)																				
Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8	3	4		
1. Розуміти та релевантно застосовувати комплексне просторове мислення, географічні та дотичні до них теорії та концепції для визначення, аналізу та комплексної оцінки просторових взаємозв’язків та трансформацій, тенденцій розвитку природних та суспільних процесів і явищ на глобальному, регіональному та локальному рівнях (ПРН1)	+	+	+	+	+	+	+	+											+	
2 Вміти здійснювати фахову оцінку та експертизу стратегічних та планувальних документів розвитку, процесів глобалізації, регіоналізації та урбанізації у країнах та регіонах світу, у тому числі оцінювати можливі ризики та загрози. (ПРН4)									+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	

7. Схеми формування оцінки.

Рівень досягнення усіх запланованих результатів навчання визначається за результатами бліц-опитувань, рівня виконання аналітичних завдань, усних презентацій/виступів на семінарських заняттях, участі у дискусіях та захисті індивідуального дослідного завдання, заліку.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

результати навчання 1.1.- 1.8 (знання) до 4% за кожний;

результати навчання 2.1.-2.8 (вміння) до 6% за кожний;

результати навчання 3 (комунікація) до 10%

Результати навчання 4 (автономність і відповідальність) - до 10%

7.1 Форми оцінювання студентів:

У курсі передбачено дві змістові частини Заняття проводяться у формі лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна заліком.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, які були отримані при оцінюванні бліц-опитувань (після кожної змістової частини), роботи на семінарських заняттях, виконанні завдань для самостійної роботи.

7.2. Організація оцінювання: тематичні бліц-опитування проводяться по завершенні кожної зі змістових частин у тестовій формі; виконання завдань для самостійної роботи, робота на семінарських заняттях оцінюються по виконанню, відповідно до графіка проведення занять.

Умови допуску до заліку: рекомендований мінімум для допуску до заліку - 36 балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (*рекомендований мінімум*) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску для заліку є доопрацювання результатів завдань для самостійної роботи, що додатково оцінюється викладачем.

Підсумкове оцінювання у формі заліку проводиться у усно у форматі захисту індивідуального дослідного завдання. Максимальна кількість балів під час заліку – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових - 24 (*60% максимальної кількості балів, відведених на іспит*).

Оцінювання за формами контролю:

	ЗЧ1		ЗЧ2	
	<i>Min. – 18 балів</i>	<i>Max. – 30 балів</i>	<i>Min. – 18 балів</i>	<i>Max. – 30 балів</i>
Бліц-опитування	«3» x 1 = 3	«6» x 1 = 6	«3» x 1 = 3	«6» x 1 = 6
Участь у дискусії на семінарських заняттях	«4» x 3 = 12	«6» x 3 = 18	«2» x 4 = 12	«4,5» x 4 = 18
Виконання завдання для самостійної роботи	«1» x 3 = 3	«2» x 3 = 6	«1» x 1 = 3	«2» x 3 = 6
Презентація та захист індивідуального дослідного завдання			«24» x 1 = 24	«40» x 1 = 40
«1» мінімальна/максимальна оцінку, яку може отримати студент. 1 - мінімальна/максимальна залікова кількість робіт чи завдань. * – усі завдання для самостійної роботи мають пошуково-аналітичний характер				

Загалом формування оцінки спирається на “Положення про організацію освітнього процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка” (друга редакція), що введено в дію наказом ректора №170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.3. Шкала відповідності оцінок

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою
Зараховано	60-100
Не зараховано	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Змістова частина 1. Еволюція міжнародних систем та африканський простір				
1	Вступ Тема 1. Проблема системності в міжнародних відносинах	2		5
2	Тема 2. Міжнародна система та сучасні теорії міжнародних відносин.	2		5
3	Місце Африканського регіону в міжнародній системі		2	7
4	Тема 3. Історичні типи міжнародних систем та місце африканського простору в них.	2		5
5	Африка в структурі світової колоніальної системи (європейський колоніалізм).		2	7
6	Тема 4. Вплив колоніалізму на політичний розвиток Африки.	2		5
7	Африка в структурі світової колоніальної системи (неєвропейський колоніалізм).		2	7
Змістова частина 2. Африка та актуальні проблеми глобального розвитку				
8	Тема 5. Африка в сучасній системі міжнародних відносин.	2		5
9	Африка у політиці впливових зовнішніх акторів		2	7
10	Тема 6. Безпекова динаміка в державах Африки	2		5
11	Сучасні політичні проблеми розвитку держав Африки		2	7
12	Тема 7. Соціально-економічні виклики розвитку держав Африки	2		5
13	Африка та реформа інститутів глобального управління		2	7
	Африканські держави (на прикладі за вибором студента) як актори міжнародних відносин		2	13
	ВСЬОГО	14	14	90

Загальний обсяг **120 год.**, в тому числі:

Лекцій – **14 год.**

Семінарські заняття – **14 год.**

Самостійна робота – **90 год.**

Консультації - **2 год.**

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні

1. Коппель, Олена. Міжнародні системи та глобальний розвиток, «Знання», Київ, 2014.
2. Саїд, Едвард Ваді. Орієнталізм. «Комубук», 2025.
3. Соснін О.В., Воронкова В.Г., Постол О.Є. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри), 2015. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u362/suchasni_mizhnarodni_sistemi_ta_globalniy_rozvitok_0.pdf
4. Alexey M. Vasiliev, Denis A. Degterev, Timothy M. Shaw, Africa and the Formation of the New System of International Relations Rethinking Decolonization and Foreign Policy Concepts, 2021. URL: https://www.researchgate.net/publication/350431431_AFRICA_AND_THE_FORMATI_ON_OF_THE_NEW_SYSTEM_OF_INTERNATIONAL_RELATIONS_-_RETHINKING_DECOLONIZATION_AND_FOREIGN_POLICY_CONCEPTS
5. Beth Elise Whitaker, John Frank Clark. Africa's International Relations Balancing Domestic & Global Interests. Lynne Rienner Publishers. 2018

Додаткові

1. Богомолов, Олександр (2018) Імена революції: дискурс Арабської весни. Видавничий дім Дмитра Бураго. Київ.
2. Кальвас, Пьотр Ібрагім (2018) Єгипет: Харам, Халяль. В-во: Човен.
3. Мандела, Нельсон (2015) Довгий шлях до свободи. В-во: К.І.С.
4. Сатиго, Ірина. Сенгор: утопічно-філософські фрейми біографії // Problems of Literary Criticism, № 90, 2014
5. Фалоїн, Діпо (2025)ю Африка — не країна. Розвінчуючи стереотипи про строкатий континент. Наш Формат.
6. Adeoye Akinola et.al. (2024) The Resurgence of Military Coups and Democratic Relapse in Africa, UJ's Institute for Pan-African Thought and Conversatio.
7. Africa Under Colonial Domination, 1880-1935, Unesco. International Scientific Committee for the Drafting of a General History of Africa, 1990.
8. Ali Al'Amin Mazrui (1977) Africa's International Relations The Diplomacy of Dependency and Change. Taylor & Francis.
9. Ali Onur Tepeciklioğlu, Elem Eyice Tepeciklioğlu (2021) Turkey in Africa A New Emerging Power? Routledge.
10. Amitav Acharya, Kwesi Aning, Paul-Henri Bischoff (2015) Africa in Global International Relations: Emerging Approaches to Theory and Practice. Routledge.
11. Carol Chi Ngang, Denis Nfor Yuni, Emeka C. Iloh (2025) Colonial Heritage and the Socio- Economic Development of Africa. Springer Nature Link.
12. Charles M. Fombad, Nico Steytler (2020) Corruption and Constitutionalism in Africa. Oxford University Press.
13. Christoph Kubica (2023). Postcolonial Perspectives on Political Practice in South Africa. GRIN Verlag.
14. Christopher Changwe Nshimbi, Leon Mwamba Tshipaka, Samuel Ojo Oloruntoba (2023) Africa-EU Relations and the African Continental Free Trade Area. Springer Nature Link.
15. Christopher Clapham (1996). Africa and the International System The Politics of State Survival. Cambridge University Press&Assessments.
16. Deborah Brautigam (2011) The Dragon's Gift The Real Story of China in Africa, Oxford University Press.

17. Elwood D. Dunn, Amos J. Beyan, Carl Patrick Burrowes (2000) *Historical Dictionary of Liberia*. Bloomsbury Publishing.
18. Errol A. Henderson (2015) *African Realism? International Relations Theory and Africa's Wars in the Postcolonial Era*. Rowman&Littlefield.
19. Fantu Cheru, Scarlett Cornelissen, Timothy M. Shaw (2016) *Africa and International Relations in the 21st Century*. Springer Nature Link.
20. Gordon Moyo, Sabelo J. Ndlovu-Gatsheni (2025) *Global Storms and Africa in World Politics: Contemporary Challenges and Decolonial Responses*. Springer Nature Link.
21. Gorm Rye Olsen, Ulf Engel (2004) *Africa and the North Between Globalization and Marginalization*. OAPEN.
22. Hamza R'boul (2025) *African Epistemologies for Criticality, Decoloniality and Interculturality*. Routledge.
23. J. Millard Burr, Robert O. Collins (2019) *Requiem for the Sudan War, Drought, and Disaster Relief on the Nile*. Routledge.
24. K. Dunn, T. Shaw (2001) *Africa's Challenge to International Relations Theory*. Palgrave Publishers.
25. Kwame Nkrumah (1964) *Consciencism: Philosophy and Ideology for De-Colonization*. Heinemann, London.
26. Mark W. DeLancey (2019) *African International Relations An Annotated Bibliography*. Routledge.
27. Martin Plaut, Sarah Vaughan (2023) *Understanding Ethiopia's Tigray War*. Hurst Publishers.
28. Martin S. Shanguhya, Toyin Falola (2018) *The Palgrave Handbook of African Colonial and Postcolonial History*. Springer Nature Link.
29. Molefi Kete Asante (2013) *An Afrocentric Manifesto Toward an African Renaissance*. Wiley.
30. Mostafa Minawi (2016) *The Ottoman Scramble for Africa Empire and Diplomacy in the Sahara and the Hijaz*. Stanford University Press.
31. Patricia Olney (2021) *Foreign Perceptions of the United States Under Donald Trump*/ Lexington Books.
32. Patrick J. McGowan, Philip Nel, Scarlett Cornelissen (2007) *Power, Wealth and Global Equity An International Relations Textbook for Africa*. Juta Academic.
33. Paul D. Williams (2016) *War and Conflict in Africa*. Wiley.
34. Paul E. Lovejoy (2011) *Transformations in Slavery A History of Slavery in Africa*. Cambridge University Press&Assessment.
35. Paul-Henri Bischoff (2020) *African Foreign Policies Selecting Signifiers to Explain Agency*. Routledge.
36. Raymond Kwun-Sun Lau (2021) *Responding to Mass Atrocities in Africa Protection First and Justice Later*. Routledge.
37. Scott Straus (2013) *The Order of Genocide Race, Power, and War in Rwanda*. Cornell University Press.
38. Stephen Howe (1998) *Afrocentrism Mythical Past and Imagined Homes*. Verso Books.
39. Toyin Falola, Olajumoke Yacob-Haliso (2023) *African Refugees*. Cambridge University Press&Assessment.